

Beheerplan

Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Beheerplan agrarisch natuurbeheer 2017

Datum: September 2016

Uitgebracht aan: Provincie Overijssel en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Opgesteld door: Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Contactpersoon: Herman Nieuwe Weme
info@gebiedscollectiefnot.nl

**Coöperatie Gebiedscollectief
Noordoost-Twente U.A.**

Oldenzaalsedijk 14
7562 PD Deurningen

info@gebiedscollectiefnot.nl
www.gebiedscollectiefnot.nl

Beheerplan

Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Beheerplan agrarisch natuurbeheer 2017

Dit rapport is opgesteld door de Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. Binnen het collectief werken LTO Noord-afdelingen, Overijssels Particulier Grondbezit en Natuur- en Vogelwerkgroep De Grutto samen aan verbetering van agrarisch natuurbeheer in Noordoost-Twente.

Contact

Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A.

Oldenzaalsedijk 14

7562 PD Deurningen

E: info@gebiedscollectiefnot.nl

W: www.gebiedscollectiefnot.nl

Datum: September 2016

Versie: 02. Beheerplan

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Afbakening en werkwijze	5
2.	INTRODUCTIE VAN HET GEBIED	6
2.1	Beschrijving van het gebied	6
2.1.1	Nationaal Landschap	6
2.1.2	Type landbouwbedrijven	6
2.1.3	(A)Biotische omstandigheden in het gebied	6
2.1.4	Natura 2000-gebieden en natuurlijke samenhang in Noordoost-Twente	7
3.	DOELEN EN AMBITIES	9
3.1	Natuurbeheerplan 2017	9
3.2	Vertaling van overheidsdoelen naar het gebied en beschikbaar budget 2017	9
3.2.1	Budget 2017 - uitbreiding aanvraag 2017	9
3.2.2	Eerste prioriteit: kritische weidevogels	10
3.2.3	Tweede prioriteit: de amfibieën boomkikker, knoflookpad en kamsalamander	10
3.2.4	Derde prioriteit: Droge Dooradering	11
3.3	Overzicht van de te beschermen doelsoorten per leefgebied	11
3.4	Doelen en ambities per leefgebied	11
3.4.1	Open grasland, beheertype weidevogels kritische soorten	12
3.4.2	Open grasland, beheertype weidevogels niet kritische soorten	12
3.4.3	Droge dooradering	12
3.4.4	Biotoopverbetering Knoflookpad	13
3.4.5	Biotoopverbetering Kamsalamander en Boomkikker	13
3.4.6	Biotoopverbetering Vliegend hert	14
3.4.7	Biotoopverbetering overige soorten (soorten tweede prioriteit)	14
3.5	Doelen en ambities per werkgebied	16
3.5.1	Albergen noordwestelijk Westerikkebroek	16
3.5.2	Beuningen Achterheide	17
3.5.3	Beuningen	18
3.5.4	Boven Dinkel	19
3.5.5	Dal van de Mosbeek	20
3.5.6	Gammelke, Hulsbeek, Lemselo	21
3.5.7	Hondeveld Tubbergen	22
3.5.8	Kroezeboom Fleringen	23
3.5.9	Lattrop en Bergvennen	24
3.5.10	Losser Noord	25
3.5.11	Mander	26

3.5.12	Rossumermeden en Agelo.....	27
3.5.13	Volte en Singraven	28
3.5.14	Weidevogelgebied Albergen	29
3.5.15	Langeveen.....	30
4.	SPELREGELS VOOR HET BEHEER	31
4.1	Invulling beheerpakketten per leefgebied.....	31
4.2	Doelmatigheid van beheer	32
4.3	Van voorintekening naar gebiedsaanvraag	32
5.	BEHEEROVERZICHT EN KWALITATIEVE ONDERBOUWING.....	33
5.1	Onderbouwing beheerovereenkomsten open grasland.....	33
5.2	Onderbouwing beheerovereenkomsten droge dooradering	33
6.	RELATIE MET ANDER BEHEER	33
6.1	Samenhang met het natuurlijk netwerk (EHS).....	33
6.2	Relatie met lopende beheerovereenkomsten	33
6.3	Koppeling met overige doelen.....	34
6.3.1	Blauwe Diensten.....	34
7.	AFSTEMMING MET ANDERE GEBIEDSPARTIJEN.....	35
8.	BRONNENLIJST	36

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Vanaf 1 januari 2016 gaat het nieuwe gemeenschappelijke landbouwbeleid (GLB) onder pijler 2 ruimte bieden voor het subsidiëren van agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en waterbeheer via een collectieve benadering. Deze aanpak biedt veel mogelijkheden voor het verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van het ANLb. Dit aangezien de afgelopen jaren is gebleken dat het agrarisch natuur- en landschapsbeheer niet voldoende resultaat heeft opgeleverd. Vandaar dat een nieuw stelsel voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer is opgesteld. Bij de ontwikkeling van een nieuw stelsel hanteert de overheid een aantal uitgangspunten: effectieve en efficiënte realisatie van maatschappelijke doelen, betere en meer duurzame deelname van boeren, ruimte voor ondernemerschap en lagere uitvoeringskosten.

De basis voor het nieuwe stelsel vormt het natuurbeheerplan van de provincie Overijssel, waarin jaarlijks de provinciale beleidsdoelen en de subsidiemogelijkheden voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen worden beschreven.

Voor de in- en uitvoering van het nieuwe stelsel zijn landelijk verschillende collectieven gevormd. In de provincie Overijssel zijn dit drie collectieven, namelijk: Collectief Midden Overijssel, Collectief Noordwest Overijssel en Collectief Noordoost-Twente. Het collectief Noordoost-Twente bestaat uit LTO Noord-afdelingen, Overijssels Particulier Grondbezit en NVWG De Grutto. Het collectief heeft de opdracht om medio 2016 met een gebiedsaanbod te komen met een bundeling van alle contracten die grondeigenaren en -gebruikers in hun werkgebied willen aangaan inzake het agrarisch natuur- en landschapsbeheer. De door het collectief gekozen beheerstrategie en het resultaat van een 'voorintekening' onder potentiële deelnemers, leiden samen tot het collectief beheerplan. En dit collectief beheerplan zal uiteindelijk leiden tot een definitieve gebiedsaanvraag.

1.2 Afbakening en werkwijze

De Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. zorgt gezamenlijk met andere gebiedspartijen voor een goed onderbouwde gebiedsaanvraag voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Het collectief omvat het werkgebied zoals hiernaast is weergegeven en bestaat uit de volgende partijen:

- LTO Noord-afdeling Dinkelland / Oldenzaal;
- LTO Noord-afdeling Tubbergen;
- LTO Noord-afdeling Losser;
- Overijssels Particulier Grondbezit;
- NVWG De Grutto.

In de beheerstrategie staat beschreven welke keuzes het collectief heeft gemaakt aan de hand van door de overheid gestelde doelen (natuurbeheerplan), hoe deze doelen zijn vertaald in beheerpakketten en hoe het collectief deze beheerpakketten in het gebied wil gaan toepassen. De beheerstrategie is ook besproken tijdens overleggen met de provincie Overijssel.

2. INTRODUCTIE VAN HET GEBIED

2.1 Beschrijving van het gebied

Het werkgebied van het collectief omvat de gemeenten Dinkelland, Oldenzaal, Tubbergen en Losser. Binnen dit gebied is een grote verscheidenheid aan (a)biotische omstandigheden, functies en landschappen aanwezig.

2.1.1 Nationaal Landschap

Nationaal Landschap Noordoost-Twente is een van de twintig Nationale Landschappen die Nederland rijk is. Noordoost-Twente is een bijzonder stukje Nederland, omdat het een combinatie van agrarisch gebied, natuur en cultuurhistorie is.

2.1.2 Type landbouwbedrijven

Er komt geen grote verscheidenheid aan type landbouwbedrijven voor binnen het werkgebied van het collectief. 80% van het gebied is in gebruik voor de melkveehouderij. Hierin zien we de laatste jaren een sterke schaalvergroting. Mest regelgeving waarin de bemestingsnormen lager zijn geworden, geeft mogelijkheden voor ontwikkeling van de biodiversiteit (lees agrarisch natuurbeheer) in de streek.

20% van het gebied is in gebruik voor akkerbouw waarvan de helft voor boomteelt. Met name deze laatste sector heeft weinig tot geen affiniteit met agrarisch natuurbeheer. Akkerbouw komt daarnaast voor op intensieve veehouderijbedrijven. Door het nieuwe GLB-beleid zullen er vanzelf mogelijkheden ontstaan voor akkerranden etc.

2.1.3 (A)Biotische omstandigheden in het gebied

Noordoost-Twente wordt gekenmerkt door een grote variatie aan landschapstypen, bijzondere natuurwaarden en een gevarieerde bodemkundige opbouw en waterhuishouding, waarin ook de mens een belangrijke factor is geweest. Vlak bij elkaar komen kleinschalige houtwalgebieden, soortenrijke bossen, beekdalen, vochtige heidegebieden en open landbouwgebieden voor.

Kenmerkend zijn de stuwwal van Oldenzaal en de stuwwal van Ootmarsum met relatief grote hoogteverschillen. Ten westen hiervan ligt het bekken van Hengelo met een aantal van oost naar west stromende beken die op de stuwwallen ontspringen. In dit gebied ligt een aantal kwelgebieden waar grondwater vanuit de stuwwallen aan de oppervlakte komt. Ten oosten van de stuwwallen stroomt de Dinkel waarvan vooral de bovenloop nog een nagenoeg natuurlijk karakter heeft. De benedenloop is grotendeels gekanaliseerd.

De bodemkundige opbouw varieert in grote lijnen van veld- en haarpodzolen en tertiaire kleigronden op de stuwwallen en in het oostelijk dekzandgebied, tot enkeerdgronden op de essen en kleiachtige (beekdal-) gronden in de beekdalen.

De waterhuishouding wordt gekenmerkt door het grote aantal stroomgebieden dat in het gebied valt te onderscheiden, waarbij de stuwwal als hoofdwaterscheiding fungeert. In grote lijnen vormen de stuwwallen en dekzandruggen de infiltratiegebieden en de beekdalen de kwelgebieden.

Open grasland

De graslanden binnen de begrenzing van dit leefgebied hebben meestal als hoofdfunctie productie en een waterpeil dat ver beneden het maaiveld ligt. Deze lage waterpeilen vormen een belangrijk knelpunt voor veel weidevogels, omdat een hoog peil (beheerfunctie: creëren nat biotoop) belangrijk is voor de bereikbaarheid van het voedsel. Daarnaast zorgt een hoge waterstand voor het later op gang komen van de grasgroei en daarmee een latere maaidatum. Een verhoging van het waterpeil is binnen het gebied niet te realiseren (dit vraagt om grote aanpassingen in het watersysteem waarvoor geen draagvlak is). Het ontwikkelen van plasdras-situaties met behulp van de inzet van molens/pompen op zonne- of windenergie is een goed alternatief en kan een grote bijdrage leveren aan het creëren van voldoende nat biotoop. De Twentse Grutto heeft aangetoond ook met een dergelijk milieu uit de voeten te kunnen.

Predatie is een belangrijk knelpunt voor de broed- en opgroeimogelijkheden van veel weidevogels, mede als gevolg van een veranderend landschap. Vooral de vos is de laatste decennia sterk toegenomen. Planmatige aanpak door middel van predatiebeheer en nauwe samenwerking met de WBE is daardoor binnen de weidevogelkerngebieden noodzakelijk geworden. Jaarlijks wordt door de agrarische natuurverenigingen (ANV's) overlegd met veel binnen het gebied actieve actoren/partijen tijdens de zogenaamde 'weidevogelkringen'. Bij deze overleggen is de plaatselijke WBE altijd aanwezig en vindt evaluatie en afstemming van het predatiebeheer plaats. Er wordt overlegd met de WBE's om de predatie op een aanvaardbaar niveau te brengen. Concrete afspraken zijn ontheffing voor 's nachts bejagen van de vos middels een lichtbak en inmiddels ook via restlichtversterker/warmtebeeldcamera. Daarnaast worden schadewilddagen georganiseerd tegen kraaiachtigen. Jaarlijks worden met de WBE zaken geëvalueerd en opnieuw afspraken gemaakt.

Droge dooradering

Het leefgebied droge dooradering bestaat grotendeels uit een kleinschalig cultuurlandschap waar een netwerk van voornamelijk lijnvormige landschapselementen het beeld bepaald. Het leefgebied van de amfibieën die het collectief als doelsoort kent is in de vorige eeuw in kwaliteit en omvang achteruit gegaan. Belangrijke oorzaken zijn het verlies aan landbiotoop en voortplantingswateren, poelen en vennen, versnippering en verdroging. Verbetering van de waterkwaliteit, aanleg en aangepast beheer van poelen en het herstel van aangrenzend leefgebied kan bijdragen aan het behoud van deze soorten.

Schaalvergroting en intensivering van het landgebruik hebben ook een negatieve weerslag gehad op doelsoorten als Vliegend hert, Steenuil, Patrijs en de overige soorten die kenmerkend zijn voor het kleinschalige cultuurlandschap. Met maatwerk en het versterken van de samenhang kan het leefgebied van deze soorten worden versterkt.

2.1.4 Natura 2000-gebieden en natuurlijke samenhang in Noordoost-Twente

Noordoost-Twente kenmerkt zich doordat het een achttal Natura 2000-gebieden kent. Te weten:

- Springendal en Dal van de Mosbeek (ten noorden van Ootmarsum en Vasse).
- Bergvennen en het Breklenkampse veld (ten oosten van Lattrop).
- Volthe, Agelerbroek en Achter de Voort (tussen Ootmarsum en Rossum/Denekamp).
- Landgoederen Oldenzaal (gelegen tussen Oldenzaal en de Lutte).
- Dinkelland gelegen in de gemeente Losser. Het riviertje de Dinkel vormt in deze de verbindende schakel en die verbindt de gehele gemeente Losser.
- Lemselermaten (gelegen tussen Weerselo en Rossum).

De rijksoverheid en provinciale overheid gaan de komende jaren planmatig in deze gebieden de natuurwaarden versterken om de Natura 2000-doelen te halen. Rondom deze gebieden hebben de uitwerkingsgebieden een hoge prioriteit gekregen. Voor 2021 loopt de eerste beheerplan periode voor de Natura 2000-gebieden af. Vandaar de inzet van de Provincie Overijssel rondom

deze gebieden. Waar mogelijk zullen we als gebiedscollectief deze ontwikkelingen ondersteunen met agrarisch natuurbeheer.

Ook elders verspreid in Noordoost-Twente liggen klein op zichzelf staande natuurgebieden die door één van de drie terreinbeherende organisaties in ontwikkeling zijn of ingericht worden.

Ook diverse landgoederen Baasdam, Herinckhave, Hakenberg, Het Meuleman, Singraven en Huize Breklenkamp zijn vanuit het verleden actief in agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Voor al deze gebieden geldt dat het samenhangende netwerk dat we door middel van agrarisch natuur- en landschapsbeheer kunnen ontwikkelen de resultaten geweldig kan versterken.

De samenhang tussen deze gebieden kan versterkt worden door het netwerk van bestaand landschap (lijnelementen, houtwallen, bosjes en hakhoutbosjes) te versterken waardoor er meer migratie routes ontstaan voor de doelsoorten. Deze doelstelling is van groot belang en sluit nauw aan bij de beleving van de streek en komt overeen met de eisen uit het Natuurbeheerplan.

Voor een goede samenhang is het van groot belang dat de bestaande houtwallenstructuur versterkt wordt. Bij het afsluiten van lijnelementen (houtwallen etc.) is het een verplichting dit te combineren met randenbeheer. Botanische randen of hooilandranden, struweelranden en wintervoedsel akkerrand zijn voorbeelden die hierin meegenomen kunnen worden. Ook gaan we in overleg met de deelnemers om het onderhoud van de lijnelementen zodanig te sturen, zodat de lijnelementen meer op biodiversiteit worden ingericht.

Een knelpunt is het overwicht dat eikenbomen op dit moment hebben in het landschap. Noordoost-Twente heeft vanuit het verleden en eikenhout hakhoutcultuur. Nu zien we vooral uitgegroeide eiken. Voor natuurwaarden van het agrarische landschap is het beter dat de volwassen eiken worden terug gebracht tot 1 eik per 20 meter houtwal en tussen de eiken ondergroei van Gelderse Roos, Vlier, Lijsterbes, Hulst, Kamperfoelie, Krent, Wilde Kers of Hazelnoot. Deze soorten geven naast bloei in het voorjaar voor insecten ook voedsel in najaar en winter voor de doelsoorten uit ons overzicht.

3. DOELEN EN AMBITIES

3.1 Natuurbeheerplan 2017

In het Natuurbeheerplan Overijssel 2017 heeft de provincie haar beleidsdoelen en mogelijkheden voor subsidies voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen vastgelegd. Dit document vormt het belangrijkste beleidskader voor het beheerplan van het collectief.

Binnen het werkgebied van het collectief liggen twee typen leefgebieden waarbinnen beheerovereenkomsten kunnen worden afgesloten. Het betreft hier de leefgebieden 'open grasland' en 'droge dooradering'.

Binnen het agrarisch natuurbeheer in Nederland is de instandhouding van een aantal internationale doelsoorten een belangrijk uitgangspunt. Uit een landelijke lijst met doelsoorten heeft de provincie voor de verschillende leefgebieden doelsoorten aangewezen en deels aangevuld met eigen soorten. Door met het afsluiten van beheercontracten rekening te houden met de specifieke eisen die de verschillende soorten stellen aan hun leefomgeving zal de instandhouding en/of uitbreiding van de doelsoorten worden nagestreefd. Naar verwachting zullen andere soorten, die deels minder hoge habitateisen stellen, meeprofiteren van het beheer gericht op de doelsoorten.

In het Natuurbeheerplan is door de provincie aangegeven waaraan binnen het agrarisch natuur- en landschapsbeheer prioriteit moet worden gegeven. Deze prioritering vormt een belangrijk uitgangspunt bij het bepalen van de beheerstrategie en daarmee ook voor het beheerplan. Voor het collectief Noordoost-Twente volgt daaruit dat de volgende prioritering moet worden aangehouden:

- De hoogste prioriteit ligt bij het weidevogelbeheer voor het in stand houden van Grutto, Tureluur en Wulp.
- De tweede prioriteit ligt bij de amfibieën. Hier ligt de focus op Boomkikker, Knoflookpad en Kamsalamander.
- Derde prioriteit heeft de versterking van de kwaliteit van landschapselementen in combinatie met de aanleg en beheer van ruigtestroken en bloemrijke randen, ten behoeve van de soorten voor droge dooradering.

3.2 Vertaling van overheidsdoelen naar het gebied en beschikbaar budget 2017

3.2.1 Budget 2017 - uitbreiding aanvraag 2017

Voor 2017 is een budget voor Noordoost-Twente van € 332.000,-- beschikbaar. Samen met de gebiedsaanvraag/beschikking 2016 van € 302.000,-- komt het collectief daarmee op € 634.000,--. Voor Blauwe Diensten is in overleg met het Waterschap € 44.000,-- beschikbaar. Hoewel we op basis van screening van de voorintekening op dit moment tot een totaalbedrag voor de gebiedsaanvraag uitkomen van € 504.000,-- denken we het beschikbare budget nodig te hebben. We zijn er in de verdeling naar doelsoorten vanuit gegaan dat we de percentages kunnen handhaven. Deze inschrijving van contracten voor 2017 geeft ons een flinke voorbereiding in hectare beheer. De samenhang tussen de verschillende beheereenheden zal aanmerkelijk verbeteren. Onder tussen merken we dat de werkervaring vanuit het collectief beter is geworden.

Vertaling overheidsdoelen naar het gebied Noordoost-Twente

Het doel is het behalen van ecologische doelen zoals omschreven in het Natuurbeheerplan. Met het beperkte budget betekent dit dat als de contractaanvraag niet of nauwelijks bijdraagt aan de doelen zoals omschreven in het natuurbeheerplan dat de contractaanvraag niet gehonoreerd kan worden. De ecologische keuzes voor het behalen van de kwaliteit moeten daarom zwaarder gewogen worden.

3.2.2 Eerste prioriteit: kritische weidevogels

Weidevogel gebied Albergen

Met behulp van inrichtingssubsidie van de Provincie Overijssel en door de inzet van vrijwilligers van NVWG De Grutto hebben we op de grond van Paardenhouderij Erve Vleerboer / Fam. Mensink de mogelijkheid gekregen om een plas/dras te creëren. Dit geeft een geweldige impuls aan het weidevogelgebied Albergen. Reeds dit jaar zien we de positieve resultaten doordat er meer kuikens vliegvlug zijn geworden.

Ongeveer 9,5% van ons budget á € 40.290,-- is beschikbaar voor de eerste prioriteit, de kritische weidevogels. Daarnaast zal hiervan € 7.000,-- gaan naar last minute en nesten beheer.

Ottershagen Noord heeft potentie voor weidevogelgebied met kritische soorten

In overleg met Natuurmonumenten, LTO Noord-afdeling Dinkelland en de boeren in het gebied willen we komen tot een gestructureerde aanpak en verbetering rondom het weidevogelgebied Ottershagen. Het weidevogelgebied ligt Noordelijk van de Ottershagen weg. We delen de analyse van Boswachter Rob Meulenbroek van Natuurmonumenten dat de eigendommen van Natuurmonumenten te veel verspreid in het gebied liggen. Herverkaveling op basis van vrijwilligheid is een mogelijkheid. In de vrijwillige kavelruil Lattrop (2011-2013) is deze mogelijkheid reeds aangeboden aan Natuurmonumenten.

Ook het Waterschap Vechtstromen heeft in dit gebied een opdracht voor waterberging. Een gezamenlijke aanpak voor dit gebied zal voor alle partijen kansen bieden.

Het gebiedscollectief zal zich inspannen om te komen tot een herstructurering c.q. concentreren van het kerngebied door middel van ruiling van gronden zonder aankoop van landbouwgrond. Hierdoor zal er draagvlak ontstaan in de omgeving van de Ottershagen waardoor het zinvol wordt om grondgebruikers/-eigenaren te benaderen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. We proberen samen met de partijen in dit weidevogelgebied te komen tot overeenstemming Binnen Samen werkt beter zal hierover worden gesproken.

Als we tot overeenstemming zijn gekomen zal het collectief pakketten voor agrarisch natuurbeheer in de vorm van uitgesteld maaibeheer en nestbescherming openstellen rondom het aldus ontstane kerngebied. Het huidige knelpunt is vooral de ganzenpopulatie welke de nesten van de weidevogelsoorten verstoren. Voor het gebied Ottershagen dat op dit moment in de wacht staat denken we een budget nodig te hebben van € 21.000,--.

3.2.3 Tweede prioriteit: de amfibieën boomkikker, knoflookpad en kamsalamander

De percelen die grondeigenaren hebben aangevraagd tijdens de voorintekening zijn niet voldoende om een goede en kansrijke habitat te ontwikkelen. We gaan werven voor meer soort specifiek beheer. De werving zal plaatsvinden middels het afsluiten van contracten met de deelnemers in het betreffende werkgebied: Volthe / Singraven, Beuningen Achterheide, Ottershagen zuid en Beuningen. Aantal hectare beheer in deze gebieden is 82,80 hectare. We reserveren € 159.000,-- (31,5%) van ons budget voor deze gebieden waar de tweede prioriteit aanwezig is.

3.2.4 Derde prioriteit: Droge Dooradering

59% van het budget á € 298.000,-- is beschikbaar voor de derde prioriteit.

Prioriteit 1 in de droge dooradering heeft het vliegend hert

Deze soort is zeer specifiek voor Noordoost-Twente en komt slechts op 4 plekken in Nederland voor. Voor het verspreidingsgebied in Mander en Vasse gaan we voor de inrichting de prioriteit leggen bij het vliegend hert. 9% van het budget zal aan deze soort worden besteed, namelijk € 45.220,--. Samen met de grote hoeveelheid GBD-contracten die zijn afgesloten in het gebied Mander kunnen we een goede habitat ontwikkelen voor het vliegend hert. Lijnelementen en bosjes hebben in dit gebied de eerste prioriteit met name het eikenhakhout beheer wat vroeger veel voorkomend was in Noordoost-Twente heeft voor het vliegend hert een belangrijke functie. Aanpassingen richting eikenhakhout kan tot gevolg hebben dat inrichtingsbudget nodig zal zijn om dit specifieke doel te behalen.

3.3 Overzicht van de te beschermen doelsoorten per leefgebied

Het collectief Noordoost-Twente richt zich op bescherming en verbetering van de leefgebieden van de in tabel 2 opgenomen doelsoorten. Het collectief verwacht dat ook andere EU/provinciale doelsoorten zullen meeprofiteren van het beheer gericht op verbetering van de leefgebieden van deze soorten.

Tabel 2. EU-doelsoorten waar Collectief Noordoost-Twente zich per leefgebied met het beheer op richt

Leefgebied	Beheertype	Te beschermen doelsoorten
Open grasland	Weidevogels kritische soorten	Grutto (<i>Limosa limosa</i>) Tureluur (<i>Tringa tetanus</i>) Wulp (<i>Numenius arquata</i>)
Open grasland	Weidevogels niet kritische soorten	Kievit (<i>Vanellus vanellus</i>)
Droge dooradering	Niet van toepassing	Eerste prioriteit Knoflookpad (<i>Pelobates fuscus</i>) Kamsalamander (<i>Triturus cristatus</i>) Boomkikker (<i>Fyla arborea</i>) Vliegend hert (<i>Lucanus cervus</i>)
		<u>Tweede prioriteit</u> Steenuil (<i>Atena noctua</i>) Veldleeuwerik (<i>Alauda arvensis</i>). <i>Doelen van de veldleeuwerik worden in de werkgebieden verder uitgewerkt (zie 3.5).</i> Kneu (<i>Linaria cannabina</i>) Gekraagde roodstaart (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>) Grote lijster (<i>Turdus viscivorus</i>) Ringmus (<i>Passer montanus</i>) Geelgors (<i>Emberiza citrinella</i>) Patrijs (<i>Perdix perdix</i>) Spotvogel (<i>Hippolais icterina</i>) Torenvalk (<i>Falco tinnunculus</i>)

3.4 Doelen en ambities per leefgebied

De ambities van het collectief hebben betrekking op de leefgebieden open grasland en droge dooradering. Binnen het open grasland worden twee beheertypen onderscheiden, waarvoor aparte doelen zijn gesteld. Onderstaand zijn de doelen voor de korte en lange termijn weergegeven.

3.4.1 Open grasland, beheertype weidevogels kritische soorten

Het belangrijkste doel binnen het open grasland is het versterken van het leefgebied van de Grutto, Tureluur en Wulp. Het collectief richt zich (vooralsnog) alleen op het weidevogelgebied Albergen. Door hier in te steken op de meest essentiële en/of sturende functies zoals realisatie van plasdras en meer flexibiliteit in het lastminute beheer, kan hier naar verwachting op korte termijn (binnen enkele jaren) een goede kwaliteitsslag worden gemaakt.

Binnen open grasland voor kritische soorten gelden de onderstaande doelen/ambities.

Doelen korte termijn (binnen 6 jaar):

- Realisatie van minimaal 1,5 hectare plasdras (intussen gerealiseerd);
- Het gebied is open en zoveel mogelijk vrij van verstoringen, beheerpercelen met een rustperiode liggen buiten de invloedssfeer van verstoringbronnen;
- Op minimaal 40% van de beheerpercelen wordt jaarlijks 10-20 ton vaste mest per hectare opgebracht;
- Een toename van het aandeel kuikenland, in de vorm van kruidenrijk grasland en percelen met een uitgestelde maaidatum, liggend in een mozaïek van verschillende beheermaatregelen;
- Binnen het gebied wordt, binnen de wettelijke mogelijkheden, maximaal ingezet op predatiebeheer;
- Een stabiele populatie met gemiddeld per jaar 15 broedparen grutto en 3 broedparen tureluur.

Doelen langere termijn (>6 jaar):

- Realisatie van minimaal 1 hectare plasdras per 100 hectare. Dit wordt met name gerealiseerd in de vorm van situaties met greppelplasdras en/of plasdrasoeveren verspreid door het gebied, omdat grootschaligere plasdrassituaties vanwege de abiotische omstandigheden nauwelijks realiseerbaar zijn;
- Per 100 hectare beheert gebied bestaat minimaal 20 hectare uit kuikenland en er is 1,4 hectare (bereikbaar) kuikenland per grutto-broedpaar aanwezig. Van deze 1,4 hectare bestaat minimaal 0,7 hectare uit kruidenrijk grasland;
- Beheer wordt in een mozaïek gesitueerd.

3.4.2 Open grasland, beheertype weidevogels niet kritische soorten

Binnen open grasland weidevogels niet-kritische soorten wordt ingezet op de Kievit, waarbij op locaties met hoge dichtheden van broedparen Kievit (minimaal 5 broedpaar/perceel) wordt ingestoken op last minute-beheer ten behoeve van het verhogen van de overleving van kuikens. De in te zetten maatregelen worden per situatie bepaald, gedacht wordt aan het uitstellen van de bewerkingen op bouwland of het realiseren van greppelplasdras in de directe omgeving van bouwlandpercelen met veel kieviten.

Omdat de situatie van jaar tot jaar sterk kan variëren zijn hiervoor geen concrete/meetbare doelen geformuleerd. Ook hier is de verwachting dat door de toegenomen flexibiliteit van het lastminute beheer al in 2016 een eerste kwaliteitsslag wordt gerealiseerd. De resultaten van ingezette maatregelen worden jaarlijks gemonitord, om de effectiviteit hiervan te kunnen beoordelen. Aan de hand van deze resultaten zal waar nodig bijsturing plaatsvinden van het beheer.

3.4.3 Droge dooradering

Binnen het leefgebied droge dooradering wordt prioritair ingezet op biotoopverbetering van de door het collectief geselecteerde doelsoorten: Kamsalamander, Knoflookpad, Boomkikker en Vliegend hert. In mindere mate wordt ook geïnvesteerd in verbetering van het leefgebied van de overige doelsoorten.

De verwachting is dat in 2017 een verdere kwaliteitsslag wordt gemaakt, door een betere afstemming van de beheerovereenkomsten op de habitateisen van de doelsoorten. Door aanscherping van de beheerstrategie en meer tijd voor het gericht benaderen van deelnemers op 'sleutelposities', worden naar verwachting vanaf 2017 grotere stappen genomen richting de realisatie van de doelen. Daarnaast kan het beschikbaar komen van inrichtingsbudget de doelrealisatie versnellen. De aanvraag voor inrichtingskosten is ingediend.

Onderstaand zijn de ambities voor de korte en langere termijn per doelsoort / groep doelsoorten beschreven.

3.4.4 *Biotoopverbetering Knoflookpad*

In eerste instantie wordt ingezet op minimaal het behoud van de bestaande populaties van de knoflookpad. Een vervolgstap is versteviging en uitbreiding van deze populaties, waarna waar mogelijk wordt ingezet op het verbinden van populaties.

Doelen korte termijn (binnen 6 jaar):

- Voor zover bekend liggen binnen de droge dooradering geen voortplantingspoelen, maar wel in direct grenzende terreinen van terreinbeheerders. Er wordt dan ook ingezet op een toename van geschikt landhabitat van de soort, direct grenzend of op maximaal 200 meter afstand van bekende voortplantingswateren. Waar zandige bodems in de directe nabijheid van (potentieel) voortplantingswater ontbreken wordt bijvoorbeeld een kruidenrijke akker of akkerrand onder beheer gebracht;
- Het verkrijgen van een volledig beeld van de actuele verspreiding en populatieomvang van de soort binnen het werkgebied van het collectief, zodat maatwerk beter kan worden toegepast.

Doelen langere termijn (>6 jaar):

- Alle poelen waarvan bekend is dat de soort er voorkomt zijn onder beheer middels agrarisch natuurbeheer of natuurbeheer door een terreinbeherende organisatie;
- Iedere poel waarin de soort voorkomt maakt deel uit van een cluster van minimaal 5 poelen. Deze poelen zijn steeds maximaal 500 meter verwijderd van andere clusters of andere poelen die bezet zijn door de soort en er is waar mogelijk aansluiting met bronpopulaties binnen natuurgebieden;
- Per 100 hectare zijn minimaal 5 voortplantingswateren met geschikt landhabitat aanwezig, waarbij bij alle voortplantingswateren op korte afstand zandige bodems aanwezig zijn waar de soort zich kan ingraven.

3.4.5 *Biotoopverbetering Kamsalamander en Boomkikker*

In eerste instantie wordt er ingezet op minimaal het behoud van de bestaande populaties van de kamsalamander en boomkikker. Net als voor de knoflookpad zal de komende jaren worden gewerkt aan het ontwikkelen van een gedetailleerder beeld van de verspreiding van de soort, waarna wordt gewerkt aan versteviging, uitbreiding en het verbinden van bestaande populaties.

Doelen korte termijn (binnen 6 jaar):

- Minimaal 75% van de poelen waar de soort recent in de directe omgeving is aangetroffen, (maximaal 2 jaar geleden) is onder contract gebracht en optimaal beheerd en/of ingericht voor de soort;
- Versterking van het landhabitat door een toename van het aantal hectares dat direct rond poelen onder beheer ligt, in de vorm van botanisch grasland, ruigtes, struwelen en bosjes. Dit op locaties waar de soort in de afgelopen twee jaar is vastgesteld óf op locaties waarvan aangenomen mag worden dat deze vanuit de bronpopulaties te bereiken zijn;
- Versterking van corridors, door het onder beheer brengen van (randen langs) landschapselementen die voortplantingswateren met elkaar verbinden.

Doelen langere termijn (>6 jaar):

- Alle poelen waarvan bekend is dat de soort er voorkomt zijn onder beheer middels agrarisch natuurbeheer of natuurbeheer door een terreinbeherende organisatie;
- Iedere poel waarin de soort voorkomt maakt deel uit van een cluster van minimaal 5 poelen. Deze poelen zijn steeds maximaal 500 meter verwijderd van andere clusters of andere poelen die bezet zijn door de soort en zijn door middel van corridors verbonden met elkaar en waar mogelijk ook met bronpopulaties binnen natuurgebieden;
- Per 100 hectare droge dooradering waarbinnen de soort voorkomt zijn minimaal 5 voortplantingswateren met geschikt landhabitat aanwezig.

3.4.6 *Biotoopverbetering Vliegend hert*

In eerste instantie wordt er ingezet op het behoud van de bestaande populaties van het vliegend hert. Een vervolgstap is versteviging en uitbreiding van deze populaties, waarna waar mogelijk wordt ingezet op het verbinden van populaties.

Doelen korte termijn (binnen 6 jaar):

- Het op detailniveau in kaart brengen van landschapselementen die door het toepassen of verbeteren van het beheer een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van de populatie. Dit op basis van beschikbare bronnen zoals het 'Beheerplan Vliegend Hert in Mander' en informatie van de 'hakhoutbrigade Mander' (Smit en Krekels, 2008);
- Een toename van het aantal onder beheer liggende landschapselementen binnen het leefgebied van de soort. Hierbij wordt met name ingestoken op eikenhakhoutbeheer;
- Verhogen van het aanbod dood hout binnen het actuele verspreidingsgebied van de soort, het knotten of kandelaberen van eiken en het aanplanten van eiken.

Doelen langere termijn (>6 jaar):

- 80% van alle lijnvormige elementen binnen het leefgebied van de soort die een functie kunnen vervullen voor vliegend hert, worden optimaal beheerd voor de soort;
- Het verbinden van de aanwezige bekende populaties door het uitbreiden en verbeteren van de tussenliggende lijnvormige bouselementen als bosranden en houtwallen;
- Het creëren van nieuwe verbindingszones door stukken bos en houtwallen in het tussenliggende gebied te ontwikkelen en in te richten en beheren ten behoeve van het vliegend hert.

3.4.7 *Biotoopverbetering overige soorten (soorten tweede prioriteit)*

Naast het gericht werken aan verbetering van het biotoop van de hierboven genoemde doelsoorten, wordt ook ingezet op versterking van het kleinschalige cultuurlandschap ten behoeve van de overige doelsoorten. Het collectief zet voor deze soorten met name in op het realiseren van botanische- en kruidenrijke (akker)randen, struwelen, houtwallen, (meidoorn-/sleedoorn-) heggen, hoogstamboomgaarden, bomenrijen met een struiklaag alsmede ruige vegetaties, omdat veel van de doelsoorten hiervan zullen profiteren.

Lopend botanisch beheer wordt waar mogelijk verlengd als de percelen de waardering 'goed' hebben gekregen bij de nulmeting van Ecogroen. Percelen die een 'beperkte waarde' of 'matige waarde' in datzelfde onderzoek hebben toegekend gekregen worden waar mogelijk omgezet naar randenbeheer. Vlakdekkend beheer met de kwalificatie 'slechte kwaliteit' en 'matige kwaliteit' worden alleen verlengd als er met de eigenaar afspraken over kwaliteitsverbetering zijn gemaakt. Deze kwaliteitsverbeteringen bestaan uit verandering van het gevoerde beheer zoals het eerder maaien van vervilte percelen en/of het uitvoeren van inrichtingsmaatregelen zoals het aanleggen van een poel of natuurvriendelijke oever. Over de kwaliteitsverbeteringen worden afspraken gemaakt met de betrokken grondeigenaren / -gebruikers, deze worden vastgelegd in de af te sluiten beheercontracten. Nieuwe lijnvormige elementen worden uitsluitend afgesloten in combinatie met randenbeheer.

Doelen korte termijn (binnen 6 jaar):

- Een toename van op het zuiden geëxponeerde botanische- of kruidenrijke randen, grenzend aan (onder beheer liggende) lijnvormige landschapselementen;
- Een afname van het aantal vlakdekkende botanische beheercontracten voor zover zij niet de waardering 'goed' hebben gekregen bij de inventarisatie door Ecogroen 2014;
- Een toename van botanische randen in samenhang met elementen zoals poelen en/of plasdrasoevers of houtwallen.
- Specifiek voor steenuil wordt binnen een straal van 200 meter van nestplaatsen ingezet op het onder beheer brengen van struweelhagen, knobomen, hoogstamboomgaarden en kruidenrijke akkers en akkerranden. Waar mogelijkheden liggen voor uitbreiding van populaties worden ook buiten een straal van 200 meter van bezette nestplaatsen struweelhagen, knobomen en hoogstamboomgaarden onder beheer gebracht.

Doelen langere termijn (>6 jaar):

- De opgaande beplantingen, randen/ruigten en andere landschapselementen vormen een aaneengesloten infrastructuur. Het leefgebied wordt zo min mogelijk onderbroken, met een minimale aaneengesloten lengte van 2 kilometer per 100 hectare en met een geprojecteerd oppervlak van minimaal 4%;
- Minimaal 25% van de onder beheer liggende lijnvormige elementen is, bij voorkeur aan de zonkant voorzien van een goed ontwikkelde rand en voorzien van randenbeheer om gunstige effecten als gevolg van vershraling in te zetten voor ontwikkeling van een goede zoom- en mantelbegroeiing;
- Opgaande landschapselementen worden in planmatige eenheden beheerd, hierbij wordt samenhang gezocht met de talrijke contracten Groen Blauwe Diensten (GBD), waarbij randen/ruigte en landschapselementen zodanig beheerd worden dat kruidenrijke zoom- en mantelvegetaties worden bevorderd. Voor 2017 zoeken we deelnemers van GBD om ook randenbeheer bij ons onder te brengen.

3.5 Doelen en ambities per werkgebied

In bijlage 2 zijn de kaarten opgenomen behorend bij onderstaande werkgebieden.

3.5.1 Albergen noordwestelijk Westerrikkebroek

Afgesloten beheer: 4,13 hectare

Vergoeding: € 6.475,--

Het gebied

Een vrij open landschap met versnipperde ligging van lijnvormige landschapselementen en kleine bosjes. Het gebied wordt doorsneden door het kanaal Almelo – Nordhorn. In het noorden ligt het natuurgebied de Reutumerweuste.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomen	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Gekraagde roodstaart Grote lijster Steenuil Patrijs	Gekraagde roodstaart: 25 tot 60 paar Grote lijster: 11 tot 25 paar Steenuil: 4 tot 10 paar Patrijs: 4 tot 10 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch hooilandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L23. Struweelhaag L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

Het versterken van de robuuste landschapselementen, zodat het de doelsoorten versterkt. Het maken van een verbindingzone tussen de Reutumerweuste en het kanaal Almelo – Nordhorn.

Doelen korte termijn

Het versterken van de lijnvormige beplanting door er randen langs te leggen. Afzetten van hak- en houtbosjes en knotten van bomen. Het creëren van botanische hooilandranden.

Doelen langere termijn

Het versterken van de omgeving van de Reutumerweuste en kanaal Almelo-Nordhorn door verbindingzones aan te leggen.

Knelpunt en oplossing

Versnippering van landschapselementen is een knelpunt. Dit kan opgelost worden door het clusteren van pakketten langs bovengenoemde twee gebieden.

3.5.2 Beuningen Achterheide

Afgesloten beheer: 1,35 hectare

Vergoeding: € 2.266,--

Het gebied

Een deel grootschalig landschap met lijnvormige beplanting dooraderd. In dit gebied ligt de Oldenzaalse Heuvelrug met haar landgoederen en het Lutterzand. Het laatste deels particulier en bij terreinbeherende organisaties in bezit. Een voormalig heidegebied waar delen weer worden heringericht in het kader van Natura 2000. In enkele poelen met name in het waterwingebied Denekamperveld komt in het aantal poelen de knoflookpad voor. De veldleeuwerik heeft zijn territorium in het open agrarisch gebied langs Beuningen Achterheide en Stroothuizen.

Categorie	Prioritaire soorten	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Amfibieën (Beuningen Achterheide)	Knoflookpad	Veldleeuwerik	Knoflookpad: 4 poelen Veldleeuwerik: 5 tot 10 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

De bovengenoemde gebieden met elkaar verbinden door middel van lijnvormige beplanting. Het realiseren van poelen voor de knoflookpad in de omgeving waar de knoflookpad voorkomt. Het versterken van het gebied van de veldleeuwerik.

Doelen korte termijn

Het aanleggen van randen langs de lijnvormige beplanting en botanische hooiranden en kruidenrijke akkerranden voor de kneu. Kruidenrijk grasland mits goed of matig (verbetering) botanisch hooiland en andere pakketten voor de veldleeuwerik. Het aanleggen van poelen met daarbij een botanische hooirand en struweelrand. Het neerleggen van botanische hooiranden en kruidenrijke akkerranden.

Doelen langere termijn

De Oldenzaalse Heuvelrug met het Lutterzand verbinden. Agrarisch natuurbeheer aansluiten aan het Natura 2000-gebied Beuningen Achterheide.

Knelpunt en oplossing

Beheereenheden uitbreiden zodat er meer samenhang komt.

3.5.3 Beuningen

Afgesloten beheer: 60,12 hectare

Vergoeding: € 90.928,--

Het gebied

Een deel grootschalig landschap met lijnvormige beplanting dooraderd. In dit gebied ligt de Oldenzaalse Heuvelrug met haar landgoederen en het Lutterzand. Het laatste deels particulier en bij terreinbeherende organisaties in bezit. Een voormalig heidegebied waar delen weer worden heringericht in het kader van Natura 2000. In enkele poelen met name in het waterwingebied Denekamperveld komt in het aantal poelen de knoflookpad voor. De veldleeuwerik heeft zijn territorium in het open agrarisch gebied langs Beuningen Achterheide en Stroothuizen.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering (Beuningen)	Kneu Veldleeuwerik	Kneu: 11 tot 25 paar Veldleeuwerik: 11 tot 25 paar	A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L21a. Beheer van bomenrijen L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer

Ambities

De bovengenoemde gebieden met elkaar verbinden door middel van lijnvormige beplanting. Het realiseren van poelen voor de knoflookpad in de omgeving waar de knoflookpad voorkomt. Het versterken van het gebied van de veldleeuwerik.

Doelen korte termijn

Het aanleggen van randen langs de lijnvormige beplanting en botanische hooiranden en kruidenrijke akkerranden voor de kneu. Kruidenrijk grasland mits goed of matig (verbetering) botanisch hooiland en andere pakketten voor de veldleeuwerik. Het aanleggen van poelen met daarbij een botanische hooirand en struweelrand. Het neerleggen van botanische hooiranden en kruidenrijke akkerranden.

Doelen langere termijn

De Oldenzaalse Heuvelrug met het Lutterzand verbinden. Agrarisch natuurbeheer aansluiten aan het Natura 2000-gebied Beuningen Achterheide.

Knelpunt en oplossing

Beheereenheden uitbreiden zodat er meer samenhang komt.

3.5.4 Boven Dinkel

Afgesloten beheer: 5,94 hectare

Vergoeding: € 7.335,--

Het gebied

Dit gebied wordt van zuid naar noord doorsneden door de nog meanderende rivier de Dinkel. De zuidoost kant is een open agrarisch gebied.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Spotvogel Braamsluiper Patrijs	Spotvogel: 4 tot 10 paar Braamsluiper 4 tot 10 paar Patrijs: 4 tot 10 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje

Ambities

De westkant van het gebied langs de meanderende Dinkel wordt ingezet op de spotvogel. In de open gebieden wordt ingezet op de patrijs.

Doelen korte termijn

Beheerpakketten neerleggen in de omgeving van de Dinkel middels lijnvormige beplanting zoals struweelhaag, struweelrand en hakhoutbosje. In de open gebieden pakketten van botanische hooranden, kruidenrijke akkerrand en vogelakker.

Doelen langere termijn

Overleg met waterschap over onbewerkte en spuitvrije zones aan oevers van bronbeken die naar de Dinkel leiden en daar de beheerpakketten voor agrarisch natuurbeheer tegen aanleggen.

Knelpunt en oplossing

Het clusteren van beheerpakketten.

3.5.5 Dal van de Mosbeek

Afgesloten beheer: 33,64 hectare

Vergoeding € 49.769,--

Het gebied

Dit gebied wordt voor een groot gedeelte bedekt door drie natuurgebieden. Het grootste gebied is Het Springendal (Natura 2000-gebied). In en rondom Natura 2000-gebieden is op dit moment nog geen rol voor het collectief voor het afsluiten van contracten voor agrarisch natuurbeheer. Voor deze gebieden dient eerst in de planuitwerking helderheid te komen voor wat betreft doelstellingen en functies.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Torenvalk Spotvogel Grote Lijster Geelgors Gekraagde roodstaart	Torenvalk: 1 tot 4 paar Spotvogel: 1 tot 4 paar Grote lijster 55-100 paar Geelgors 4-10 paar Gekr. Roodstaart 25-60 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L23a. Struweelhaag L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

Beheerpakketten leggen rond deze natuurgebieden en ze zo met elkaar te verbinden.

Doelen korte termijn

Lijnvormige beplantingen versterken met randenbeheer. Het aanleggen van botanische hooiranden en kruidenrijke akkerranden.

Doelen langere termijn

De beheerpakketten zo te leggen dat er verbindingzones ontstaan tussen de natuurgebieden.

3.5.6 Gammelke, Hulsbeek, Lemselo

Afgesloten beheer: 10,98 hectare

Vergoeding: € 16.176,--

Het gebied

Het gebied wordt doorsneden door drie bronbeken die voor een gedeelte zijn heringericht met natuurlijke oevers. In het noorden van het werkgebied ligt het natuurgebied Dolland-Lemselermaten en in het westen het bos bij Saasveld. In het oosten licht de Stuwwal Oldenzaal. Het gebied kenmerkt zich door een groot hoogteverschil met vochtige beekdalen.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Torenavalk Spotvogel Geelgors Patrijs	Torenavalk: 1 tot 4 paar Spotvogel: 1 tot 4 paar Geelgors 10-15 paar Patrijs 10-15 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje

Doelen korte termijn

Pakketten neerleggen van lijnvormige beplanting van struweelrand en –haag en hakhoutbosje voor de spotvogel. In het midden bij de Lemseler maten zou kruidenrijk grasland, botanische hooirand en kruidenrijke akkerrand neergelegd kunnen worden.

Doelen langere termijn

De natuurgebieden en de bronbeken met elkaar verbinden door middel van lijnvormige beplanting.

3.5.7 Hondeveld Tubbergen

Afgesloten beheer: 3,94 hectare

Vergoeding: € 5.478,--

Het gebied

Een open landschap met hier en daar lijnvormige beplanting met in het midden van het gebied de pingo ruïne Hondenven.

Categorie	Aandachtsoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Kneu Geelgors	Kneu: 4 tot 10 paar Geelgors: 4 tot 10 paar	A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand

Ambities

Randen langs de lijnvormige beplanting en botanische hooiranden rond het hondenveld.

Doelen korte termijn

De voedsel-, rust- en nestgelegenheid van de geelgors en kneu met bij de ambitie genoemde maatregelen te vergroten.

Doelen langere termijn

Het gebied vergroten om het uit het isolement te halen. In oosten verbinding maken met het landgoed Herinckhave en in het westen met de Markgrave. Langs de Markgrave middels stapstenen van agrarisch natuurbeheer de samenhang in het gebied versterken. Bij landgoed Herinckhave in afwachting van overleg met het Waterschap.

Knelpunt en oplossing

Clustering van lijnvormige beplantingen tussen de twee gebieden.

3.5.8 Kroezeboom Fleringen

Afgesloten beheer: 27,55 hectare

Vergoeding: € 39.830,--

Het gebied

Een gedeelte essenlandschap met in het oosten van het gebied het natuurgebied Reutumerveen. Dit gebied is in eigendom van terreinbeherende organisaties. In het noorden landgoed Baasdam en in het westen landgoed Herinckhave.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Geelgors Patrijs	Geelgors: 11 tot 25 paar Patrijs: 4 tot 10 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

Het versterken van de leefomgeving van de geelgors en patrijs. Verbindingen maken tussen landgoederen en natuurgebied.

Doelen korte termijn

Het creëren van botanische hooriranden, wintervoedselakkers, kruidenrijke akkerranden en struweelhaag op enkele plekken in de lijnvormige beplantingen.

Doelen langere termijn

Verbindingszones maken tussen de landgoederen en natuurgebieden met struweelhaag, lijnvormige beplanting en kruidenrijke randen. Het instant houden van kleinschalige graanakkers in dit gebied

Knelpunt en oplossing

Huidige samenhang van het gebied is al goed te noemen. Evenwel is deze verbinding van groot belang. Vasserheide wordt verbonden naar het Kanaal Almelo Nordhorn en Landgoed Huize Almelo.

3.5.9 Lattrop en Bergvennen

Afgesloten beheer: 3,97 hectare

Vergoeding: € 8.035,--

Het gebied

Aan de oostkant van het werkgebied ligt het natuurgebied Bergvennen. Vroeger liggend in uitgestrekte heidevelden. De noordpunt van het gebied is een oud agrarisch landschap met daarin Huize Breckelenkamp. Het gebied wordt doorsneden door houtwallen van zware eikenbomen.

Categorie	Aandachts-soorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Geelgors Steenuil	Geelgors: 25 tot 50 paar Steenuil: 4 tot 10 paar	A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L26a. Half- en hoogstamboomgaard

Ambities

Het gebied van de geelgors en steenuil versterken.

Doelen korte termijn

Het versterken van de lijnvormige beplanting door randenbeheer en door neerleggen van botanische hoorranden en kruidenrijke akkerranden.

Doelen langere termijn

Overleg met terreinbeherende organisaties om het natuurgebied de Bergvennen met agrarisch natuurbeheer te versterken.

Knelpunt en oplossing

Het clusteren van de pakketten en samenwerken met beheerders van de Bergvennen.

3.5.10 Losser Noord

Afgesloten beheer: 33,96 hectare

Vergoeding: € 48.171,--

Het gebied

Het gebied ligt op en rond de Oldenzaalse Heuvelrug. Het gebied is voor het grote deel bosrijk.

Categorie	Prioritaire soorten	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Amfibieën	Knoflookpad	Kneu Grote lijster Geelgors	Kneu: 11 tot 25 paar Grote Lijster 11 tot 25 paar Geelgors 10-15 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

Het leefgebied van de knoflookpad vergroten en het leefgebied van de kneu te verbeteren.

Doelen korte termijn

Het aanleggen van nieuwe poelen voor de knoflookpad. En pakket voor kruidenrijke akkerranden en lijnvormige beplanting voor versterken van kneu.

Doelen langere termijn

Gebieden met landgoederen aan elkaar verbinden met lijnvormige beplanting. Het neerleggen van pakketten kruidenrijke akkerranden en kruidenrijke akkers.

3.5.11 Mander

Afgesloten beheer: 28,80 hectare

Vergoeding: € 46.070,--

Het gebied

In dit gebied wordt als eerste prioriteit ingezet op het vliegend hert. Er liggen veel landschapselementen die zijn ondergebracht binnen de regeling van GroeneBlauweDiensten (GBD). Dit is een mooie mogelijkheid om daar nieuwe contracten op aan te sluiten.

Categorie	Prioritaire soorten	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Vliegend Hert	Vliegend Hert	Gekraagde roodstaart Grote lijster Ringmus	Vliegend Hert: aanwezig Grote lijster: 25 tot 60 paar Ringmus: 50 tot 100 paar Gekraagde roodstaart: 51 tot 100 paar	A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L23a. Struweelhaag L25a. Boom op landbouwgrond L26a. Half- en hoogstamboomgaard L27a. Hakhoutbosje L27b. Hakhoutbosje L29a. Bosje

Ambities

Het afsluiten van nieuwe contracten van landschapselementen. Door deze landschapselementen plaatselijk te kappen en te knotten kan de leefomgeving van larve worden versterkt.

Doelen korte termijn

Landschapselementen met nieuwe contracten in te richten voor het vliegend hert met beheer zoals boven bij ambities al genoemd.

Doelen langere termijn

Impasse en versterken van de landschapselementen van GBD en de elementen van agrarisch natuurbeheer.

Knelpunt en oplossing

Veel van deze landschapselementen vallen al onder GBD.

3.5.12 Rossummermeden en Agelo

Afgesloten beheer: 24,93 hectare

Vergoeding: € 34.300,--

Het gebied

Een deel kleinschalig landschap met veel landschapselementen van elzen- en eikenbomen, gespaard gebleven bij de laatste ruilverkaveling. Aan de randen liggen wat grotere open gebieden.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Geelgors Patrijs Veldleeuwerik	Geelgors: 10 tot 25 paar Patrijs: 4 tot 10 paar Veldleeuwerik: 4 tot 10 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand

Ambities

Het behouden van het aantal broedparen geelgorzen en patrijzen, maar ook het aantal broedparen in de toekomst verhogen.

Het aantal broedparen Kievieten stabiliseren en op langere termijn uitbreiden. Door gebruik te maken van het speciale pakket voor Kievieten.

Doelen korte termijn

Het opzetten van bomen in de daarvoor geschikte lijnvormige beplanting, waardoor er meer struweelhaag ontstaat. Dit dient afgezet te worden 1 keer in de 5 jaar. Het aanleggen van wintervoedselakkers van meer dan 1 hectare en randenbeheer.

Het aanleggen van botanische hooi- en akkerrand als vluchtoord voor de kuikens. En het inzetten van vrijwilligers voor nestbescherming.

Doelen langere termijn

Een evenwicht krijgen tussen voedsel-, rust- en nestgelegenheid. Het later bewerken (na 10 mei) van de percelen met meer dan 5 Kievietnesten.

Knelpunt en oplossing

Contracten clusteren draagt bij aan het behalen van de doelen en ambities.

Predatie van Kievietnesten en kuikens. Dit is op te lossen door met WBE's afspraken te maken over reguleren van de predators.

3.5.13 Volte en Singraven

Afgesloten beheer: 37,16 hectare

Vergoeding: € 50.776,--

Het gebied

In dit gebied wordt ingezet op boomkikker, kamsalamander en knoflookpad. Deze soorten komen voor in poelen die liggen in bestaande natuurgebieden. De laatste jaren is het leefgebied van deze soorten in de natuurgebieden met succes sterk vergroot door aanleg van nieuwe poelen.

Categorie	Prioritaire soorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Amfibieën	Boomkikker Kamsalamander Knoflookpad	Boomkikker: 5 poelen Kamsalamander: 10 poelen Knoflookpad: 2 poelen	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand L26a. Half- en hoogstamboomgaard L29a. Bosje

Ambities

Het uitbreiden van de leefgebieden van deze soorten buiten de natuurgebieden.

Doelen korte termijn

Het aanleggen van enkele poelen aan de rand van de natuurgebieden. Het verbeteren van houtwallen, singels, struweelranden en –hagen met een kruidenrijke akkerrand.

Doelen langere termijn

Een verbinding maken met de verspreid liggende leefgebieden door aanleg van enkele poelen en lijnvormige beplanting geschikt voor deze soorten.

Knelpunt en oplossing

De huidige contracten liggen deels verspreid over het gebied en er is niet ingeschreven bij de nieuwe contracten voor aanleg van poelen. Het clusteren van de contracten in gebieden waar deze soorten de meeste kans hebben kan dit knelpunt oplossen.

3.5.14 Weidevogelgebied Albergen

Afgesloten beheer: 59,19 hectare

Vergoeding: € 30.662,--

Categorie	Prioritaire soorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Weidevogels	Grutto	Grutto: 15 paar	A01a. Grasland met rustperiode A01b. Grasland met rustperiode A01c. Grasland met rustperiode A02a. Kuikenvelden A02b. Kuikenvelden A02c. Kuikenvelden A03a. Plas-dras A03b. Plas-dras A03c. Plas-dras A03d. Plas-dras A03e. Plas-dras A03f. Plas-dras A03g. Plas-dras A04a. Legselbeheer A05a. Kruidenrijke grasland A05b. Kruidenrijk grasland A05h. Kruidenrijke graslandrand A06a. Extensief beweid grasland A07a. Ruige mest A08a. Hoog waterpeil A08b. Hoog waterpeil A08c. Hoog waterpeil A13d. Botanisch waardevol graslandrand A19b. Kruidenrijke akkerrand

3.5.15 Langeveen

Afgesloten beheer: geen afgesloten beheer.

Categorie	Aandachtssoorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Droge Dooradering	Veldleeuwerik Geelgors	Veldleeuwerik: 5 tot 10 paar Geelgors: 8 tot 16 paar	A05h. Kruidenrijke graslandrand A13b. Botanisch waardevol grasland A13d. Botanisch waardevol graslandrand A15a. Wintervoedselakker A15b. Wintervoedselakker A18a. Kruidenrijke akker A18b. Kruidenrijke akker A18c. Kruidenrijke akker A19b. Kruidenrijke akkerrand L09e. Poel en klein historisch water L09g. Poel en klein historisch water L09h. Poel en klein historisch water L20a. Hakhoutbeheer L20d. Hakhoutbeheer L21a. Beheer van bomenrijen L22a. Knip- en scheerheg L23a. Struweelhaag L24a. Struweelrand

In hoofdstuk 2 zijn de bedreigingen en kansen rondom weidevogelbeheer al nader beschreven. Voor meer informatie verwijst ik u hierbij dan ook naar hoofdstuk 2.

4. SPELREGELS VOOR HET BEHEER

4.1 Invulling beheerpakketten per leefgebied

Op basis van jarenlange ervaring van NWWG De Grutto met weidevogelbeheer en ecologische kennis heeft het collectief per beheerfunctie beheermaatregelen geselecteerd die specifiek voor Noordoost-Twente als meest effectief worden gezien. De maatregelen die het collectief in 2016 wil inzetten zijn in tabel 3 voor beide leefgebieden weergegeven, waarbij is aangegeven op welke beheerfunctie hiermee wordt ingezet.

Binnen het leefgebied open grasland worden zeven van de acht beschikbare 'maatregelen' ingezet. Alleen de maatregel 'hoog waterpeil' wordt niet gerealiseerd, omdat de abiotische omstandigheden realisatie vrijwel onmogelijk maken. Om het gemis van voldoende hoog waterpeil op te vangen wordt binnen de eerste beheerplanperiode extra ingezet op het creëren van nat biotoop in de vorm van plasdras. In totaal wordt ingezet op alle vijf in het Natuurbeheerplan Overijssel 2016 genoemde beheerfuncties.

Binnen de droge dooradering worden vijf 'maatregelen' ingezet, die voornamelijk betrekking hebben op het creëren van foerageergebied.

leefgebied	Doelsoort(en)/doel	Beheerfunctie	Maatregelen		
Open grasland	Grutto, Tureluur en Kievit	Optimaliseren nestbescherming	Legselbeheer		
		Creëren nat biotoop	Plasdras		
		Optimaliseren broed en opgroeimogelijkheden	Grasland met rustperiode Kuikenvelden Kruidenrijk grasland		
		Creëren fourageergebied	Ruige mest		
		Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	Legselbeheer		
Droge dooradering	Knoflookpad, Kamsalamander en Boomkikker	Creëren foerageergebied	Kruidenrijk grasland Botanisch waardevol grasland Kruidenrijke akkerrand Bossingel en bosje Hakhoutbeheer lijnvormige elementen Beheer van bomenrijen Kruidenrijke akker Struweelhaag Hakhoutbosje		
		Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	Poel		
		Vliegend hert	Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	Hakhoutbeheer lijnvormige elementen	
		Steenuil	Creëren foerageergebied	Botanisch waardevol grasland Hakhoutbeheer lijnvormige elementen	
			Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	Beheer van bomenrijen Half- en hoogstamboomgaard	
		Patrijs en Veldleeuwerik	Creëren foerageergebied	Kruidenrijk grasland Kruidenrijke akker Kruidenrijke akkerrand Botanisch waardevol grasland	
			Gekraagde roodstaart, Kneu, Grote lijster, Ringmus, Geelgors, Spotvogel en Torenavalk	Creëren foerageergebied	Half- en hoogstamboomgaard Knip- of scheerheg Struweelhaag Kruidenrijk grasland Kruidenrijke akker Kruidenrijke akkerrand Botanisch waardevol grasland
				Optimaliseren voortplantingsmogelijkheden	Hakhoutbosje Hakhoutbeheer lijnvormige elementen Beheer van bomenrijen Bossingel en bosje

4.2 Doelmatigheid van beheer

Al bij het opstellen van de kansenkaarten is gestuurd op het inzetten van het beheer in de meest kansrijke gebieden. Zo is binnen het leefgebied open grasland kritische soorten uitsluitend weidevogelgebied Albergen geselecteerd als gebied waar beheercontracten afgesloten kunnen worden. Binnen dit gebied verwacht het collectief de hoogste ecologische effectiviteit van het af te sluiten beheer, met name gebaseerd op de goede aantallen weidevogels en potenties die de 'weidevogelcoördinator' hier ziet om dit te verbeteren.

Binnen de droge dooradering wordt het beheer zoveel mogelijk afgestemd op de doelsoorten die hier aanwezig zijn, hierbij is maatwerk toegepast. De komende jaren zal nog gericht worden gestuurd op het inzetten van beheer op de meest zinvolle plekken, waarbij het beheer bij voorkeur 'geclusterd' wordt ingezet. Daar waar mogelijk wordt bovendien aansluiting gezocht op bestaande natuurgebieden.

Binnen het leefgebied open grasland is bij de voorintekening gericht gestuurd op het afsluiten van maatregelen die door het collectief als het meest (kosten)efficiënt worden gezien. Binnen de droge dooradering wordt vlakdekkend beheer waar mogelijk omgezet naar randenbeheer, tenzij reeds sprake is van een goede kwaliteit. Overig vlakdekkend beheer (met beoordeling matig of beperkt) wordt per situatie kritisch beoordeeld en wordt alleen verlengd als reeds ecologische waarde aanwezig is, met de deelnemer een kwaliteitsverbetering wordt afgesproken en sprake is van ecologische effectiviteit.

4.3 Van voorintekening naar gebiedsaanvraag

Voor de voorintekening heeft gebiedscollectief grondgebruikers en -eigenaren uitgenodigd op basis van volgende volgorde:

- Eerste doelgroep: aflopend en oversluiten van lopende contracten agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Deze doelgroep is inmiddels benaderd en heeft ingetekend dan wel na overleg besloten tot het laten dorlopen van hun contract. De voorintekening van deze groep is verwerkt in de kaartjes van de werkgebieden. Op basis van opengesteld budget, totaal €634.000,--, zijn er nog mogelijkheden voor meer contracten ANLB 2016. Vandaar dat we besloten hebben meer uitnodigingen te versturen.
- Tweede doelgroep is de leden van het gebiedscollectief. Deze zijn op 15 juni middels schrijven per mail uitgenodigd om voor in te tekenen. Het totaal van bestaande contracten en voorintekening komt op 250 hectare beheer met een vergoeding van € 504.000,--. Deze week (20-26 juni) zullen zij voorintekenen.
- Middels uitnodiging in de wekelijkse pagina van de 4 gemeenten in ons werkgebied zullen we een algemene oproep doen aan iedereen in ons werkgebied. Deze uitnodiging zal deze week worden verstuurd.

Dit geeft meteen aan dat er veel interesse is voor agrarisch natuurbeheer in Noordoost-Twente.

Screenen van de aanvragers uit de voorintekening door middel van ons stroomschema uit de beheerstrategie heeft geleid tot een totaal van 380 beheereenheden droge dooradering met 114 deelnemers en voor open grasland 39 beheereenheden met 12 deelnemers. Deze beheereenheden voldoen aan de richtlijnen uit onze beheerstrategie.

Deze werkzaamheden zijn door onze gebiedscoördinatoren: Leonard Rouhof en Paul ten velde uitgevoerd.

Veel grondgebruikers en -eigenaren zijn niet bereid om voor de Natura 2000-gebieden gronden af te staan. Wel hebben velen te kennen gegeven om op basis van agrarisch natuurbeheer hierin te willen meedenken. Het bestuur van het gebiedscollectief Noordoost-Twente ziet hierin een mogelijkheid om samen met de gebiedspartners te komen tot praktische uitvoerbare en economisch voordelige oplossingen. Voor dit moment is in en rondom Natura 2000-gebieden nog geen rol voor het collectief voor het afsluiten van contracten voor agrarisch natuurbeheer weggelegd. Voor deze gebieden dient eerst in de planuitwerking helderheid te komen voor wat betreft doelstellingen en functies. Vooral eerst moeten we deze deelnemers in de gebiedsaanvraag teleurstellen.

5. BEHEEROVERZICHT EN KWALITATIEVE ONDERBOUWING

5.1 Onderbouwing beheerovereenkomsten open grasland

Peter van den Brandhof van Brandhof Natuur & Platteland heeft een onderbouwing opgesteld voor de beheerovereenkomsten van open grasland. Deze notitie is destijds bij het beheerplan 2016 als bijlage bijgevoegd.

5.2 Onderbouwing beheerovereenkomsten droge dooradering

Jan Nijmeijer, voorzitter NVWG de Grutto, heeft in samenspraak met leden van zijn vereniging een overzicht gemaakt van de doelsoorten per werkgebied in Noordoost-Twente. Kennis van de aantallen broedparen etc., heeft hij in nauw overleg met SOVON en Ravon verkregen.

6. RELATIE MET ANDER BEHEER

6.1 Samenhang met het natuurlijk netwerk (EHS)

De provincie Overijssel heeft de rijks-EHS herijkt en in samenspraak met betrokken belanghebbenden een nieuwe 'groen beleidsstructuur' vastgesteld, de zogenaamde "herijkte EHS". De structuur van de herijkte EHS is op te vatten als het netwerk van natuur in Overijssel. Samen met al het andere beleid aangaande landschap, natuur, milieu en water vormt ze een groot samenhangend geheel waarmee de zorg voor natuur en landschap wordt geregeld.

Om de kwaliteit en samenhang met de EHS te versterken is in veel gebieden die grenzen aan de EHS een omringende zone aangemerkt als leefgebied droge dooradering. Binnen de betreffende zone worden door het collectief diverse beheerovereenkomsten afgesloten. Dit beheer draagt bij aan het realiseren van de doelen van de EHS (verbindingsfunctie of bufferfunctie) en daarnaast ontstaat op deze wijze een goede afwisseling in beheerfuncties.

6.2 Relatie met lopende beheerovereenkomsten

Binnen het werkgebied van het collectief liggen veel lopende SNL-overeenkomsten. Mits goed gesitueerd voor de doelsoorten leveren lopende beheerovereenkomsten een belangrijke bijdrage aan de effectiviteit en doelmatigheid van het beheer.

In Overijssel zijn binnen het stelsel voor Groene en Blauwe Diensten enkele duizenden contracten afgesloten voor het beheer van landschapselementen, variërend van poelen tot houtwallen. De contracten hebben doorgaans een lange looptijd van 21 of 30 jaar en kunnen op deze wijze in samenhang met agrarisch natuurbeheer van grote waarde zijn.

6.3 Koppeling met overige doelen

De doelen van de waterschappen kunnen mogelijk voor een deel worden gerealiseerd door de inzet van collectieven. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het beschikbaar stellen van landbouwgrond voor bufferstroken en het zodanig inrichten dat deze een functie hebben voor de doelsoorten binnen het ANLB. Andere mogelijkheden voor synergie zijn het vergroten van het bergend vermogen van watergangen, aangepast peilbeheer, groene zuivering en duurzaam bodembeheer. Momenteel onderzoekt het waterschap de mogelijkheden voor het opstarten van enkele pilots op dit vlak, onder andere binnen het werkgebied van het collectief. Het collectief ziet dit als een mooie kans om het ANLB en de doelsoorten een extra impuls te geven.

Om een indruk te geven op welke wijze dit geïmplementeerd kan worden, wordt hieronder (paragraaf 6.3.1) een voorzet gegeven om te komen tot een Bronbeken of waardevolle wateren pakket.

6.3.1 Blauwe Diensten

Blauwe Diensten in samenhang met agrarische natuurlijkontwikkeling.

Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. is begin 2016 gaan onderzoeken of en hoe samengewerkt kan worden met Waterschap Vechtstromen. Dit om de ontwikkeling van het agrarisch natuurbeheer nauw te laten aansluiten op de waterdoelstellingen die in het gebied van toepassing zijn. Na een prettige samenwerking met Waterschap Vechtstromen in de 'pilot Blauwe Diensten' hebben beide partijen besloten de samenwerking voort te zetten en zich gezamenlijk in te zetten voor het behalen van een aantal waterdoelstellingen. De inzet die hiervoor wordt gepleegd zorgt, bij succes, tevens voor een betere samenhang in het totale gebied. Want water en natuurontwikkeling zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Blauwe Dienst in uitvoering

In overleg tussen Waterschap Vechtstromen en Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. is overeengekomen dat met de Blauwe Diensten in het natuurbeheerplan een bijdrage geleverd wordt aan de waterdoelen voor het verbeteren van de waterkwaliteit en biodiversiteit. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die de Catalogus Groene Blauwe Diensten biedt. Blauwe Diensten kunnen in Noordoost-Twente worden afgesloten langs alle waardevolle kleine wateren (zie de kaart op pagina 34).

Clusters

Bij de aangewezen waardevolle kleine wateren kunnen Blauwe Diensten worden afgesloten. Met de Blauwe Diensten-pakketten in Noordoost-Twente, wordt een bijdrage geleverd aan het cluster Waterberging, Toekomstbestendige duurzame waterlopen en Duurzaam peilbeheer (respectievelijk 6.1, 6.2, 6.3), uit de Catalogus Groene Blauwe Diensten (CGBD). Middels een weidebeekpakket, houtwalbeekpakket, retentiepakket en ecologisch slootbeheer wordt hiertoe de mogelijkheid gegeven.

Beheerfunctie

Dit vertaalt zich naar de volgende beheerfuncties uit de Catalogus Groen Blauwe diensten:

- Bufferzone: bestaande uit een kruidenrijke zone die niet wordt beweid, periodiek wordt gemaaid en afvoeren van maaisel;
- Verbeteren waterkwaliteit door: periodiek maaien, maaisel afvoeren, onderhoud gericht op specifieke flora/fauna, eventuele herstelwerkzaamheden van natuurvriendelijke oever van sloot/beek/watergang;
- Waterberging: eventuele inrichtingsmaatregelen voor, en beschikbaar stellen van landbouwgrond;
- Vernatting: aanleg van boeren stuwtjes;
- Water vasthouden: peil gestuurde drainage.

De Blauwe Dienst kunnen we niet helemaal als een leefgebied beschouwen, maar gezien de grote toegevoegde waarde aan de doelen horen de Blauwe Diensten wel in dit beheerplan.

Blauwe Diensten, alle waardevolle kleine wateren in Noordoost-Twente

Het gebied

In samenspraak met Waterschap Vechtstromen zijn alle waardevolle kleine wateren in Noordoost-Twente aangewezen als Blauwe Diensten-gebied. In dit gebied wordt ingezet op het geclusterd afsluiten van Blauwe Diensten-pakketten en gestreefd naar een combinatie van beheertypen.

De beheerplankaart voor Blauwe Diensten is als bijlage 1 bijgevoegd.

Categorie	Prioritaire soorten	Aantal voorkomend	Beheertype soorten
Blauwe Dienst	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Waterretentie pakket (bronbeek water vasthouden) Houtwalbeek pakket Weidebeek pakket Ecologisch slootbeheer

Ambities

Afsluiten van Blauwe Diensten-contracten, die in clusters met bestaande ANLB-pakketten voor een robuuste ontwikkeling zorgen en daarmee bijdragen aan de waterdoelstellingen voor Noordoost-Twente.

Doelen korte termijn

Informereren, aanvragen retentiepakket en afsluiten van Blauwe Diensten-pakketten op de gronden van de waardevolle kleine wateren.

Doelen langere termijn

Afsluiten Blauwe Diensten-pakketten ook mogelijk maken bij andere wateren dan de waardevolle kleine wateren.

Knelpunt en oplossing

In de praktijk zijn er maar weinig gronden die daadwerkelijk kunnen intekenen. Dit vanwege claims die vanuit RVO (EHS, Natura 2000 etc.) zijn ingetekend. Voor 2016 betekent dit dat maximaal 15% van het totaal beschikbaar oppervlak in de praktijk gebruikt kan worden. Voor 2017 zijn Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente U.A. en Waterschap Vechtstromen in gesprek met de provincie Overijssel over mogelijke oplossingen voor dit probleem.

7. AFSTEMMING MET ANDERE GEBIEDSPARTIJEN

Tijdens een interactief gebiedsproces zijn samen met relevante actoren in het landelijk gebied kansenkaarten opgesteld. Op de kansenkaarten zijn uiteindelijk de gebieden aangegeven waar volgens 'het gebied' de meeste kansen liggen voor effectief agrarisch natuurbeheer. Deze kansenkaarten zijn uiteindelijk door de provincie, in nauwe samenspraak met het collectief, verwerkt tot de leefgebieden zoals vastgesteld in het Natuurbeheerplan 2016.

Bij het opstellen van de beheerstrategie en het beheerplan hebben gesprekken plaatsgevonden met enkele terreinbeheerders en het waterschap. De verkregen input is verwerkt en meegenomen in het proces. Ook is gebruik gemaakt van de kennis van verschillende vrijwilligers(groepen), met name op het gebied van weidevogelbeheer.

Om het draagvlak ook bij overige actoren in het gebied te behouden en te vergroten, streeft het collectief naar regelmatige afstemming met de gebiedspartijen. De samenwerking binnen het leefgebied open grasland wordt geborgd door het regelmatig organiseren van een weidevogelkring. Tijdens deze overlegmomenten met alle bij het weidevogelbeheer betrokken partijen (o.a. WBE) wordt jaarlijks de strategie bepaald en wordt gewerkt aan het oplossen van knelpunten.

Het collectief is voornemens om ook rond de droge dooradering de samenwerking met gebiedspartijen verder uit te bouwen en onder andere een samenwerking aan te gaan op het gebied van monitoren. Hierbij wordt onder andere gedacht aan samenwerking met NVWG de Grutto en Landschap Overijssel, die al over een groot bestand aan vrijwilligers beschikken. Gebiedspartijen zullen van relevante ontwikkelingen op de hoogte worden gehouden middels nieuwsbrieven.

Voor droge dooradering de samenwerking met gebiedspartijen breder oppakken dan NVWG De Grutto en Landschap Overijssel. Maak gebruik van elkaars kennis en probeer doelstellingen te verweven.

Ook wordt gewerkt aan het opzetten van een gebiedscoalitie: met de gebiedspartijen, TBO's gemeentes, waterschap, WBE's, vogelwerkgroepen etc. De gebiedscoalitie is inmiddels meerdere malen bijeengekomen. Hierdoor wordt gebruik gemaakt van elkaar kennis en worden indien mogelijk doelstellingen verweven.

8. BRONNENLIJST

De Coöperatie Gebiedscollectief Noordoost-Twente heeft gebruik gemaakt van de bronnen:

- Opgeleverde producten en beschikbare informatie van SCAN;
- Mark Zekhuis van Landschap Overijssel;
- Peter van den Brandhof van Brandhof Natuur & Platteland;
- Natuurbeheerplan 2016;
- NVWG de Grutto.